

Veckans växt v. 27 2008

Lin (*Linum usitatissimum* L.)

Lin, Hälsinglands landskapsblomma, har varit oss till nytta sedan mycket långt tillbaka i tiden. Linné beskrev linets värde när han gav det namnet *usitatissimum* som betyder "det utomordentligt nyttiga". Det har gett oss kläder, dukar, spetsar, lakan, brandslangar, spånskivor, drev, fiskelinor, revar, nät, omega-3-rik olja, linoljafärg med mera, och linfrö har hjälpt vid förstoppning. Idag har dock odlingen minskat, utbudet av billigare oljor och fiberråvaror är stort, till exempel mineraloljebaserade produkter och den mer lättarbetade bomullen.

Lin är en ettårig ört med långa tunna stjälkar, smala blad och himmelsblå blommor. Det finns också sorter med vita, rosa eller lila blommor. Ett fält med ett blommande hav av lin är otroligt vackert! Blommornas kronblad är dock kortlivade och faller av efter några soliga förmiddagstimmar. Fröna bildas i en femrummig kapsel med två frö i vart rum. Lin är en av alla de växter som är kända för att i hög grad dra nytta av mykorrhiza, det vill säga det symbiotiska förhållandet med vissa svamparter vars mycel bidrar med upptag av till exempel fosfor, och där svampen i gengäld får kolhydrater från växten.

Lin delas in i två former: oljelin och spånadslin. Visst kan man utvinna olja även ur spånadslin, men sorter av oljelin har en högre oljehalt i sitt frö. Oljelin är relativt kortvuxet, rikt förgrenat med många frökapslar, och har lågt fiberinnehåll av sämre kvalitet. Sorter av spånadslin kännetecknas av sina långa fiberrika stjälkar med få förgreningar om det odlas tätt, och har bättre fiberkvalitet. Att förädla lin till linnegarn är en arbetskrävande process. Linet ska rötas, torkas, bråkas, skäktas och häcklas för att få fram fibern, ska man sedan gör tyg ska det spinnas och vävas. Men kvaliteten på linnetyg är svår att slå, det är behagligt, svalt, vackert och slitstarkt.

Fram till andra delen av 1900-talet pågick förädling i Sverige för att ta fram för oss lämpliga sorter. Några äldre svenska sorter av oljelin är 'Valuta' och 'Indus' som släpptes ca 1950, och av spånadslin 'Blenda' från 1926, 'Gerda' från 1949 och 'Margareta' från 1951.

*Text: Lena Ansebo, foto: Simon Jeppson.
Båda arbetar på Nordiskt Genresurscenter (NordGen).*

Nyfiken på lin? Här är källorna till informationen om denna veckans växt:

Linboken, hemodling och hemberedning. Författare Kåre Fröier och Henryk Zienkiewicz, utgiven av 1979 av LTs förlag (ISBN: 91-36-00546-0) och 1991 av Natur och Kultur (ISBN: 91-27-02765-1) .

Artikel från SJV, text Olof Bågenholm, om oljelin och dess odling:www.sjv.se/download/18.3c40f0106de78b9888000257/Lin.pdf

Den Virtuella Floran: <http://linnaeus.nrm.se/flora/di/lina/linum/linuusi.html>

Mykorrhiza - dold kraft i växtproduktionen. Text Monika Kling, Fakta Jordbruk nr 13, 1998,<http://www2.slu.se/forskning/fakta/faktajordbruk/pdf98/Jo98-13.pdf>

Kort om linberedning på Wikipedia: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Linberedning>

NordGens webdatabas SESTO: <http://www.nordgen.org/sesto/>